

**a Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata
„SZÉKESFEHÉRVÁR TÖRTÉNETI KÖZPONTJA 2017”
építészeti pályázat**

A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata „Székesfehérvár történeti központja 2017” megnevezéssel hirdetett nyílt, építészeti tematikájú pályázatot.

A pályázat keretében egy karakteres építészeti eszközökkel megfogalmazott, az egyedülálló építészettörténeti és régészeti emlékeket méltó módon bemutató hely megfogalmazására tett gondolatokat és javaslatokat vártunk Székesfehérvár történelmi központjában, ahol a látogatók a megtervezésre kerülő térben megismerkedhetnek az Árpád-ház szellemi és tárgyi örökségével.

A felhívásra 14 pályamű érkezett. A Bírálóbizottság többszöri áttekintés, majd vita és elemzés után egyhangú szavazással döntött: a díjazásra rendelkezésre álló teljes összeg (bruttó 6.000.000.- Ft) felhasználását javasolta az alábbiak szerint:

1 db díj bruttó 1.200.000.- Ft díjazással

3 db kiemelt elismerés bruttó 600.000.- Ft díjazással

10 db elismerés bruttó 300.000.- Ft díjazással

A döntést követően a díjazásra és elismerésre javasolt pályaművekhez tartozó borítékok felbontása következett, amelynek alapján a pályázat díjazottjai a következők:

bruttó 1.200.000.- Ft díjazással a 3. sorszámú pályamű, szerzője: Dósa Papp Tamás

Kiemelt elismerésben részesülnek bruttó 600.000.- Ft díjazással:

a 8. sorszámú pályamű, szerzői: Bajusz Csaba Ádám, Salacz Ádám, Vadász Balázs

a 12. sorszámú pályamű, szerzői: Juhász Nagy Balázs, Bodnár-Paripás Emőke

a 13. sorszámú pályamű, szerzői: Kóhalmy Nóra, Fridrich László, Funk Bogdán

Elismerésben részesülnek bruttó 300.000.- Ft díjazással:

a 1. sorszámú pályamű, szerzői: Weizkopf András, Sógor Ákos, Ránki Soma Boldizsár

a 2. sorszámú pályamű, szerzője: Stágel Soma

a 4. sorszámú pályamű, szerzője: Nonn Zsuzsánna

az 5. sorszámú pályamű, szerzője: Szabó Renáta

a 6. sorszámú pályamű, szerzője: Mester Ádám

a 7. sorszámú pályamű, szerzői: Szigeti Vajk István, Albert Csaba, Molnár Zsolt

a 9. sorszámú pályamű, szerzői: Makara Tamás, Örfi József

a 10. sorszámú pályamű, szerzője: Boór Bernadett

a 11. sorszámú pályamű, szerzője: Szecskő Heléna

a 14. sorszámú pályamű, szerzője: Németh Márk

A Bírálóbizottság összegző véleménye, javaslatai

A pályázat sikeresnek bizonyult. A beérkezett tizennégy pályamű mindegyike tartalmaz értékeket. Látható és kitapintható a hely és a téma iránti tisztelet. Talán éppen ez gátolhatta a Pályázókat abban, hogy felszabadultabban és frissebben szárnyaljanak.

A Bírálóbizottság értékelte azon munkákat, melyek a hellyel és programmal való erős elkötelezettségre utalnak. Ezt az affinitást még akkor is pozitívan ítélte meg, ha a konkrét megoldások nem mindenben helytállóak.

A javaslatok zöme városi térként is szolgáló védőfödémeket emel a romterület felett. Ezt önmagában kevésnek ítélték a bírálók. Előbbre mutatóak azok a megoldások, melyek további építményt javasolnak a térre. Ám ezek közül kevesen elemzik a hely örökségéhez, szellemiségéhez és a környező városi szövethez való szellemi-fizikai viszonyt.

A legmagasabb díjazásban részesült pályamű kutatja mélyebben a hellyel, a környezettel, sőt a koronázó bazilikával az eszmei-formai kapcsolatot. Bár megnyugtató megoldást nem nyújt, ám értékes javaslatot ad a nemzet életében egyedülálló jelentőségű belső tér elméleti rekonstrukciójára.

A Bírálóbizottság azzal ajánlja jó szívvel a Városnak a pályaműveket, hogy a felvetett építészeti gondolatok kiinduló alapként szolgálhatnak a további lépésekhez.

A pályaművek részletes értékelése

sorszám	szerző(k) / fotó	értékelés
1	Weiszkopf András Sógor Ákos Ránki Soma Boldizsár 	A romok védelmét megfelelően biztosítja. Azok alaprajzi, tömegi rendszerétől teljesen független, kubisztikus halmazszerű védőépületet javasol. A védőépület markáns, talán kora-középkori hangulatú téregyüttesek halmaza. Esztétikus, expresszív terv, de a hely örökségétől, szellemiségétől és a környező városi szövetől teljesen idegen épület.
2	Stágel Soma 	A pályázó szinte az egész romterületet lefedi, a Városház tér és a Városkapu tér közti átjárást emelt szinten biztosítja. A romterület bazilika kontúrját követve emelt szintű, sík lefedést alkalmaz, utóbbiban latin kereszt bevilágítóval. Az északkeleti tornyot jel-szerűen felmagasítja. A romok védelmére megfelelő javaslatot ad, de a városképben nem jelenik meg megfelelő hangsúllyal, szimbolikája nem tükrözi a hely magasztosságát, történelmi jelentőségét.
3	Dósa Papp Tamás 	Pályázó a nemzet életében egyedülálló jelentőségű belső tér elméleti rekonstrukciójára ad javaslatot. Az áttetsző falú épület utal a középkori struktúrára, de nem törekszik méretpontos másolatra, elkerülve ezzel a műemléki hitelesség problémáját. Tömegével a városképben is jelentős méretű, hangsúlyos új elemként jelentkezik. Szellemes megoldással, a Koronázó tér térsíkjának megemelésével – átjárható hármastérsort hoz létre a Városház, a Koronázó, s a Városkapu tér egybefűzésével. Ez alatt, s a rom-együttes lefedésével hoz létre új múzeumi és közösségi tereket, s a Centrum-tömb bontásával a prépostság udvarának részleges bemutatására is törekszik. Az emlékhely jelentős léptékű épületként való megjelenítéséért, s fent felsorolt érdemeiért a tervet a Bírálóbizottság a legmagasabb értékű díjban részesítette.

4	Nonn Zsuzsánna	A romterület védelmét üvegfüdémmel véli megoldani, amelyre szöveges, rajzos formában helyezne el információkat a helyről, a sírokról és a történelemformáló személyekről, az itt történt eseményekről. Az üvegfüdémből lifttorony és Szent István sírjának megjelölése emelkedik ki. Bár a koncepció szándéka reményt keltő, a gondolat kifejtése során azonban nem sikerült a Pályázónak működő városi teret és meggyőző szakrális jelet alkotnia.
		
5	Szabó Renáta	A pályázó járható és nem járható üvegfüdémek vegyes alkalmazásával egyrészt a romokat védi, másrészt egy szabadtéri kápolna gondolatát követve, egy installáció-szerű közteret akar alkotni. A köztér gazdagításaként szabadtéri színpadot és lefutó zöldfelületet is tervez. A jó ízlésről és jó arányérzékéről tanúskodó elképzelés kifejtése nem meggyőző. A Szent István sírhelyét szimbolizáló tükörfelület szellemi és fizikai értelemben is szervesen kapcsolódik a koncepció többi eleméhez.
		
6	Mester Ádám	A pályamű célkitűzése biztató, hiszen a templomtér megidézése mellett élettel teli közteret kíván létrehozni. Az építészeti megfogalmazás nem követi a helyes kiindulást. A hajdani templommag feletti acélszerkezetű, fehér, festett burkolattal ellátott konzolos tető gondolata és megjelenítése elhibázott. Nincs tekintettel a városi kontextusra, és szembe megy a szellemi és fizikai környezettel.
		
7	Szigeti Vajk István Albert Csaba Molnár Zsolt	A pályázók egyensúlyra törekedtek a bazilika megidézése és a köztéri funkció létrehozása között. Ezen igyekezetük a gondolat a pályázat kifejtése során elakadt, és nem tudott erőteljes koncepcióvá érlelődni. A bizonytalan építészeti elemek (bevilágítást is szolgáló üvegpadok, történelmi utalásokat is hordozó oszlopsorok) mellett olyan tévedések is fölbukkannak, mint például a szabadtéri kápolna szakrális és profán „működtetése”.
		
8	Bajusz Csaba Ádám Salacz Ádám Vadász Balázs	A pályamű a romok megőrzésének módjára tett javaslata - a romok visszatemetése - az egyik legkarakteresebb megoldás, amely ugyanakkor a bírálók körében komoly kritikát váltott ki. Kétségtelen, hogy a kőmaradványok fizikai állagmegóvása így hosszú időre maradéktalanul megvalósítható, ugyanakkor a közvetlen érzékelhetőség hiánya az utókor látogatói számára zavaró hiányérzetet okozhat. A koncepció vonzó eleme a betemetett romterület városi térként való megfogalmazásának szándéka. Ugyanakkor a konkrét építészeti megoldás, a sírok jelölésének módja és az osszarium kő tömbje inkább hasonlatos egy temetőhöz, semmint egy élő városi térhez. A jelként magasodó torony építészeti megfogalmazása sematikus. A pályamű építészeti alapgondolatát a Bírálóbizottság pozitívan értékelte, de hiányolta az alapvetés következetes, koherens végigvételét. Érdemeiért a tervet a Bírálóbizottság kiemelt elismerésben részesítette.
		
9	Makara Tamás Örfi József	A pályamű téri koncepciója tiszta és vonzó, a térhasználat módja szerint három szintet különít el. A felső szint az ünnep és megemlékezés helye, a középső szint a városlakóké, az alsó szint a régészeti emlékek világa. Az emlékhely differenciált tereit egységbe foglaló sematikus keret azonban nem tud megfelelő változatossággal reagálni az eltérő város-szerkezeti, környezeti kapcsolatokra. A Püspöki Palota és annak nyugalmas kertje, a Lux-féle épület által határolt történelmi emlékhely és a
		

		barokk város szövevényes, életteli térszövege nagyon eltérő karakterek, amelyek mindegyike sokkal árnyaltabb viszonyulást feltételez. A pályaműben szövegesen megfogalmazott szándékok a konkrét építészeti megoldásokban kevésbé tükröződnek.
10	Boór Bernadett 	A pályamű erősen történelmi indíttatású gondolatisága, melyet a szöveg, a tipográfia és az építészeti javaslat egyaránt hangsúlyoz, a pályázó helytel és programmal való erős elkötelezettségére utal. Lenyűgöző ez az affinitás még akkor is, ha a konkrét megoldások nem mindenben helytállóak. A rekonstrukciós szemléletű helyreállítási kísérletek a korábbiakban is igen megosztónak bizonyultak, mivel biztos adatok hiányában illetve a későbbi ráépülések miatt a helyreállítás hiteles módon nem lehetséges. Vitatott kérdés, hogy a történelmi állapot iránti vágy igazolhatja-e az utókor ilyen irányú törekvését, vagy inkább minden kornak a maga nyelvén kell megszólalnia és alakítania környezetét? Hogy kultúránknak nem szerves része-e az a rétegzettség, mely éppen a korok eltérő téri igényeiből és a mindenkor elérhető legalkalmasabb eszköztárából következik?
11	Szecső Heléna 	A részben járható üvegfüdémként kialakított – városi térként működő – védőfüdémre installációként, térszoborként formált „gótikus épületcsontváz” gondolata a választott rendszeren belül következetes megoldás. Érdekes a püspökség alatt húzódó térsor javaslata, melynek következtében a román kori romszintet a Fő térről javasolja megközelíteni, azonban megvalósíthatatlan. A letámasztások tiszteletben tartják a meglévő romokat és izgalmas az ebből következő statikai modell: a húzott-nyomott szerkezetek játéka. Ugyanakkor sem a tér túlhatározott kontúrja, sem ennek térfalaként megjelenő üvegszerkezete -a látszó fűdémekkel- nem szervesül a várostestbe. A fűdémekből kiemelkedő óriási installáció, idegen kiállítási tárgyként mutatkozik meg a barokk szövetben. Az apszis körül húzódó oszlopsor és a gótikus hálóboltozat bordáira utaló „szobor” egymással is ellentmondásban vannak.
12	Juhász Nagy Balázs Bodnár-Paripás Emőke 	Javaslatában szinte a teljes romterület fölé egy óriási épületet (tetőt) emel, melynek tömege azonban nem keresi a koronázó bazilikával az eszmei-formai kapcsolatot. Közvetlenül a romterület felett üvegfüdémrel zár, amely az itt elhelyezkedő reprezentációs tér padozata. Bátor elhatározás egy „sosemvolt” forma és épület felvállalása, ugyanakkor túlságosan önreflektív. Idegen testként hat a kifinomult barokk szövetben. Az épület egyes részletmegoldásai sem következetesek: a Püspökségre és a Koronázó térre néző „kulisszahomlokzatok” durván metszenek bele az íves tetőbe és a közvetlen környezetükben található térfalakkal sem teremtenek harmonikus kapcsolatot. A megidézett tornyok – különösen az apszistól északra fekvő – formája esetleges és aránytalan. Érdemeiért a tervet a Bírálóbizottság kiemelt elismerésben részesítette.
13	Kőhalmy Nóra Fridrich László Funk Bogdán 	A pályamű azon megoldások közé tartozik, melyek városi térként is szolgáló védőfüdémeket emelnek a romterület felett, további építményt nem javasolva a térre. Ezzel maximálisan megvédi a romokat, ugyanakkor annak jelentőségét nem szándékozik megjeleníteni. A romvédő fűdém síkja néhol felhasad: szélein egy spirálisan tekergő vékony szalag, a rom felett pedig centrális kis tömegek teremtenek „bazilikális” térrészleteket a romszinten, a jelentősebb régészeti elemek természetes megvilágítása céljából. Bár a pályamű nem vállal fel konfliktust a környezetével –

		nem keresi a komplex kérdésre a teljes választ –, ön maga rendszerén belül következetes. A részek az egészet szolgálják és értelmezik. A spirál megjelenésével még egyfajta spiritualitást is hordoz magában a terv. A Lux-féle mauzóleum előtt kialakuló tér jó léptékű. A Koronázó tér járószintjéről feltárulkozó látvány viszont sematikus – földszintes kereskedelmi létesítményt idéz –, amely nem illeszkedik a történelmi belváros e jeles pontjához. Érdemeiért a tervet a Bírálóbizottság kiemelt elismerésben részesítette.
14	Németh Márk 	A pályamű a rom teljes lefedését javasolja, amely városi térként is funkcionál. A védőfödémre téglá hatású felépítményt emel, melynek formai kialakítása inkább a Lux-féle Mauzóleummal keresi a kapcsolatot, mint a Koronázó Bazilikával. Anyagválasztása, tömegarányai, árkádsora erre utalnak. Telepítése esetleges: a 30-as években épített kissé szervesen kerítéskontúrt követi, mellyel sem a barokk város, sem a középkori templom térszerkezete nem értelmezhető. Mintha nem is egy középkori bazilika romjai felett állna. Az árkádsor rendeltetése is ellentmondásos: közepének „beépítésével” – azzal, hogy terét a romszinthez kapcsolja, annak megvilágításaként – megkérdőjelezi szükségességét. Az árkád különböző szélességű nyílásai és a tornyok feletti tömegek nem mutatnak egységes képet. A megemelt tér lezárásaként, valamint keleti bejáratként tervezett földszintes tömeg értelmezhetetlen arányú, és lerontja a Mauzóleum egységes látványát.

Budapest, 2018. január 22.

az MMA Építőművészeti Tagozat

„Székesfehérvár történelmi központja 2017” című pályázat

Bírálóbizottsága